

**Саясат илимдеринин кандидаты Т.Б. Мамытовдун «Ислам
фундаментализминин Борбордук Азиядагы процесстерге таасир
берүүдөгү механизмдерине политологиялык анализ» темасындагы
доктордук диссертациясына илимий консультант, саясат илимдеринин
доктору, профессор Ж.Ж. Жоробековдун
пикири**

Ж. Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин 2013 – жылдын 26 – декабрындагы №4 протоколу менен саясат илимдеринин кандидаты Т.Б. Мамытовго “Идеологические основы терроризма, экстремизма и исламского фундаментализма в Центральной Азии” (Борбордук Азиядагы терроризм, экстремизм жана ислам фундаментализминин идеологиялык негиздери) (23.00.02 - саясий институттар, процесстер, жана технологиялар) деген темадагы доктордук диссертация бекитилген.

Илимий консультант болуп саясат илимдеринин доктору, профессор Ж.Ж. Жоробеков дайындалган.

Айрым окумуштуулар аталган иштин негизги мазмунун эске алып, доктордук диссертациянын темасын өзгөртүү мүмкүнчүлүгүн кароону сунуштаган.

Жогорудагыны эске алып 2018 – жылдын 29 – июнунда №4 протоколу менен Ж. Баласагын атындагы КУУнун илимий кеңеши тарабынан саясат илимдеринин кандидаты Т.Б. Мамытовдун “Ислам фундаментализминин Борбордук Азиядагы сайсий процесстерге таасир берүүдөгү механизмдерине политологиялык анализ” темасындагы доктордук диссертация (23.00.02 - саясий институттар, процесстер, жана технологиялар) бекитилген.

Диссертация бир нече ирет талкууланды, анын ичинде, 2018-жылдын 6-июнунда Ж. Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин социалдык – гуманитардык илимдер факультетинин философия, маданият теориясы жана тарых кафедрасынын кеңейтилген отурумунда саясат илимдеринин кандидаты Т.Б. Мамытов тарабынан даярдалган жогоруда аталган доктордук диссертация талкууланган.

Кафедранын кеңейтилген отуруму доктордук диссертациянын актуалдуулугун, белгиленген шифирге жооп берерин, илимий – методикалык изилдөөлөргө, стандарттарга жана концепцияларга ылайык келерин, ошондой эле диссертациянын илимий жаңылыгын жана практикалык маанисин белгиледи.

Качан саясатташкан дини саясий идеология гана эмес, ички дагы, дүйнөлүк дагы саясат үчүн күчтүү, натыйжалуу жана мобилдешкен күч кубаты бар маанилүү күчкө болгондо масштабдуу саясий көрүнүштөрдү изилдөө өзгөчө актуалдуулукка ээ болот жана изилденүүчү теманын актуалуулугун

далилдейт. Саясатташкан ислам, өзгөчө “исламизм”, «ваххабизм» жана «салафизм» деген аталыш менен белгилүү болгон радикалдуу диний экстремисттик агымдар дүйнөлүк саясатка, мамлекеттердин коопсуздугуна көйгөй жаратат.

Борбордук – Азия экстремизмдин, терроризмдин жана ислам фундаментализминин доктриналдык, уюштуруу жана саясий - идеологиялык негиздерин аныктоо жана ачыкка чыгаруу диссертациянын негизги максаты болуп саналат. Бул максат төмөнкү комплекстүү милдеттерди шарттаган:

- саясий феномен катары ислам фундаментализминин түшүнүгүн жана маңызын, саясий - идеологиялык негиздерин аныктоо;
- ислам фундаментализминин маанилүү мүнөздөмөлөрүн аныктоо;
- глобализация процессинде экстремизмдин, терроризмдин жана диний радикализмдин өзгөчөлүктөрүн аныктоо;
- политологиялык көз карашта экстремизмдин, терроризмдин жана ислам фундаментализминин себептерин, шарттарын жана булактарын аныктоо;
- экстремизмдин, терроризмдин жана ислам фундаментализминин ишмердүүлүгүнө каршы аракеттенүү боюнча саясий - укуктук негиздерин иштеп чыгуу;
- Кыргыз Республикасынын ислам фундаментализмине, экстремизмге, терроризмге каршы күрөшүн уюштуруунун улуттук системасын жакшыртуу боюнча сунуштарды жана чараларды иштеп чыгуу.

Илимий эмгекте баяндалган негизги тыянактар, жыйынтыктар жана сунуштар белгилүү бир бөлүктө экстремизмдин, терроризмдин жана радикалдуу диний фундаментализмдин статусун аныктоодогу теоритикалык – методологиялык мамилелерди толуктайт.

Изилдөөнүн жыйынтыктары Кыргыз Республикасынын улуттук коопсуздугуна болгон коркунучтар комплексинде кооптулукту көрсөтүп жаткан экстремизмге, терроризмге жана ислам фундаментализмге каршы күрөштүн негизги принциптерин жакшыртууда пайдаланылышы мүмкүн.

Диссертациядагы жоболор, илимий – практикалык тыянактар жана натыйжалар окуу куралдарды жана курстарды даярдап, иштеп чыгуула, ЖОЖдордун гуманитардык факультеттеринин студенттери жана аспиранттары үчүн сабак берүүдө, тартип сактоо жана укук коргоо органдарынын кызматкерлеринин практикалык ишмердүүлүгүнө колдонулушу мүмкүн.

Издөнүүчүнүн саясий илимге кошо турган жеке салымы, глобализация процессинде түзүлгөн азыркы коомдун муктаждыгы экстремизм, терроризм жана радикалдуу ислам фундаментализмин зомбулуктуу социалдык – саясий өзгөрүүлөрдүн ыкмасына айлантуу менен алардын пайда болушуна таасир бергендиги жана активдештиргендиги жөнүндө бир катар илимий изилдөөлөр жана изилдөөнүн илимий жаңылыгы менен аныкталат. Глобализациялык процесстердин таасири астында дүйнө жүзүндө радикалдуу диний фундаментализм, экстремизм жана терроризм жаралат жана калыптанат, алардан бир дагы мамлекет четте калып калбайт.

Жаңы геосаясий шарттарда өзүнө пайда табуу үчүн экономикалык жана саясий таасир берүүчү аймакта жашаган элдерди улуттук кызыкчылыктарын эске албастан пайда көрүү үчүн болгон дүйнөлүк экономикада жетектөөчү орунду ээлеген өлкөлөрдүн тобунун геосаясий кызыкчылыктары экстремизмдин, терроризмдин жана радикалдуу диний фундаментализмдин жаралышынын биринчи себеби болуп саналат.

Алынган натыйжалардын илимий жаңылыг глобализация шартында фундаментализмди, ваххабизмди, салафизмди, терроризмди, экстремизмди жана диний радикализмди изилдөөдө азыркы кездин багыттарын жана сунуштарын колдонуу менен, ошондой эле изилдөөнүн жүрүшүндө жасалган сугнуштар жана тыянактар менен коюлган маселе аркылуу аныкталат. Теманы иштеп чыгуунун жыйынтыгында:

- маселени изилдөөдөгү теоритикалык – методологиялык негиздердин мүмкүн болгон аныктамалары сунушталды;
- азыркы кездин шартында социалдык – экономикалык жана саясий өзгөрүүлөр катары каралган ислам фундаментализмин, терроризмдин, экстремизмдин жана алардын типологизациясы менен интерпретациясынын негиздери сунушталды;
- саясий жана социалдык теңсиздиктин глобалдуу ургалдашуусу сыяктуу экстремизмдин, терроризмдин жана радикалдуу ислам фундаментализмин объективдүү өөрчүү факторлору изилденди;
- экстремизмдин, терроризмдин жана радикалдуу ислам фундаментализмин бузуку дараментинин трансформациялык өзгөрүүлөрү изилденди, мамлекеттердин, анын ичинде Кыргыз Республикасынын улуттук коопсуздугуна болгон коркунучтар комплексинде алардын кооптулугунун күрөшү талданды, аларга каршы күрөш боюнча саясий - укуктук сунуштар берилди.

Диссертациялык иштин өзүнчө баптары жана бөлүктөрү доклад, сүйлөнгөн сөз түрүндө эл аралык илимий – практикалык конференцияларда,

симпозиумдарда жана “тегерек столдордо” баяндалган. Ошондой эле Кыргыз Республикасынын Жогорку аттестациялык комиссиясы сунуштаган кыргыз жана чет элдик илимий басылмаларда 25 макала жана 4 монография түрүндө жана мазмуну менен шартталган. Илимий эмгек кириш сөздөн, үч баптан, корутундудан, практикалык сунуштан, ошондой эле диссертацияда келтирилген адабияттар булагынын библиографиялык сыпаттамасынан турат.

Доктордук диссертацияларды кароо боюнча Диссертациялык кеңешке саясат илимдеринин кандидаты Т.Б. Мамытовдун “Ислам фундаментализминин Борбордук Азиядагы процесстерге таасир берүүдөгү механизмдерине политологиялык анализ” темасындагы доктордук диссертациясын кароого алууну сунуштайм.

Илимий консультант—
саясат илимдеринин доктору, профессор
Ж.Жоробеков

Жоробеков
Ардиев Жоробеков
Ученый секретарь

